

בס"ד. ר"ד לא' ביחידות, יום ג' ב' וירא, ט"ז מרחשון, ה'תשט"ז.

א. שאלה: כיצד באים לידי שמחה?

תשובה: ענין השמחה בא לאדם עי"ז שמרגיש שיש לו דבר-מה, שניתוסף אצלו דבר-מה, וככל שהדבר שקיבל גדול יותר, גדולה שמחתו יותר.

ובשעה שמתבונן שנברא הוא מוגבל, ואעפ"כ נתן לו הקב"ה את האפשרות שע"י קיום המצוות יתחבר עם הבורא, שזוהי העלי' הגדולה ביותר האפשרית — שהרי כל עליוי שהאדם ישער לעצמו, הוא עדיין דבר מוגבל, ואינו מגיע כלל להעילוי של ההתקשרות עם הבורא הבלתי בעל גבול. ומכיון שזהו הדבר הגדול ביותר שמקבל — במילא נעשית עי"ז השמחה הגדולה ביותר.

יתירה מזו: אפילו אם פעם נכשל ועשה ענין שהוא היפך ממה שציווה הקב"ה, הנה בשעה שמתבונן ובא לידי הכרה, שמבלי הבט על כך שנכשל פעם ועשה היפך ציווי השם, אעפ"כ נתן לו הקב"ה את האפשרות לעשות תשובה, שע"יז נעשה רצוי להקב"ה כקודם החטא², עד שנעשה לו כזכיות³, כאילו עשה מצוה — אזי, יחד עם הרגש המרירות שישנו בשעת התשובה, יחד עם זה ישנה ג"כ השמחה הגדולה ביותר מזה שעושה תשובה ונעשה מרוצה להקב"ה.

ובמילא נמצא, שתמיד, בכל זמן, יכול אדם להיות במצב של שמחה, דממה נפשך: בשעה שממלא מה שהקב"ה דורש ממנו — צריך הוא להיות בשמחה מקיום המצוה; ואם נכשל, ו"תופס את עצמו" ("כאפט זיך") בכך שנכשל, ומתחיל להתחרט — עליו להיות בשמחה מזה שביכלתו לעשות תשובה ולתקן.

ב. שאלה: איך באים לידי קיום מצוה לשמה, ללא פניות?

תשובה: לכתחילה — ודאי שיש להשתדל לקיים מצוה לשמה, ללא פניות. אלא שענין זה הוא רק לכתחילה, אבל בשעה שיש באפשרותו לקיים מצוה, ואינו יכול לפעול בעצמו שקיום המצוה יהי' לשמה, ללא

(2) ראה תניא אגה"ת פ"ב (צא, ב).

(3) יומא פו, ב.

(1) סעיף זה נדפס (באידיית) בלקו"ש חי"ד

ע' 355. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ ע"י המו"ל.

פניות — אין לו להימנע בגלל זה מקיום המצוה, אלא עליו לקיים את המצוה באופן שיכול לקיימה במצבו עתה. וכמארוז"ל⁴ "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות אע"פ שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה".

ונוסף לזה: עי"ז שיקיים את המצוה — באיזה אופן שיהי — יבוא לידי קיום מצוה נוספת, שהרי "מצוה גוררת מצוה"⁵, דהיינו שקיום מצוה הוא סגולה לקיים מצוות נוספות. ואת המצוה השני' יקיים ללא פניות — שהרי אין לו פניות בכל המצוות, אלא רק במצוות מסויימות שעל ידם ביכלתו להרוויח כסף וכיו"ב, ולכן, אם יקיים מצוה זו אפילו עם פני' — יבוא עי"ז לקיים מצוה נוספת, שבה אין לו פניות.

ועוד ענין בזה:

גם במצוה זו גופא שבתחילת קיומה היתה לו פני' — יכול הוא לפעול בעצמו שלא תורגש אצלו הפני' ("ער זאל ניט אָנהערן די פני'"), או עכ"פ שלא תהי' חשובה כ"כ בעיניו, ולקיים את המצוה לשמה.

והיינו, שבשעה שיתבונן בכך, שהן אמת שההתעוררות ותחלת הרצון לקיים את המצוה נעשה ע"י הפני' שהיתה לו בכך (בכדי שיהי' לו עי"ז כסף, כבוד וכיו"ב), הרי סו"ס ע"י קיום המצוה יש בידו דבר גדול יותר שלא בערך — שמקיים את רצון הקב"ה ומתקשר עמו, וזהו הדבר הגדול ביותר (כנ"ל ס"א). ועי"ז שיורגש אצלו התענוג שבהמצוה ("ער הערט אָן דעם געשמאַק פון דער מצוה"), שהו"ע ההתקשרות עם הקב"ה — אזי יאבד ממנו או עכ"פ יקטן בעיניו התענוג שבהפני'.

משל למה הדבר דומה — לאדם שעושה עסק כדי להרוויח מטבע קטנה ("אַ ניקעל"), ובפועל אירע שהרוויח עי"ז לא רק את ה"ניקעל", אלא כמה וכמה אלפים בהוספה לה"ניקעל" — הרי אף שקיבל גם את ה"ניקעל", הרי התענוג שמצד שוויו של ה"ניקעל" מאבד לחלוטין את ערכו בעיניו, בידעו שהמדובר הוא אודות כמה וכמה אלפים!

ג. שאלה: איך יכול להיות הענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד" — הרי האדם עסוק במשך כל היום בעיסוקיו, אם בעיני הרשות ואם בתורה, ואיך יכול הוא לחשוב אז אודות הקב"ה?

תשובה: ההתבוננות אודות הקב"ה צריכה להיות קודם הלימוד או עשיית המצוה (כמבואר בתניא⁷). — בשעת הלימוד או עשיית המצוה,

(6) תהלים טז, ח.

(7) פמ"א (נח, ב).

(4) פסחים נ, ב. וש"נ.

(5) אבות פ"ד מ"ב.

עליו להיות מלובש בהענין שעושה, כדי שתהי' עשייתו ע"פ שולחן ערוך בכל הפרטים. ואעפ"כ, אין זה בסתירה להענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד" — דמכיון שבתחילה, בשעה שהתחיל לעשות ענין זה, היתה אצלו הגישה שהוא עושה זאת בגלל ציווי הקב"ה, הרי הענין ד"שויתי הוי' לנגדי תמיד" ישנו בתוכו ובפנימיותו ("ביי זיך אינווייניק") באופן תמידי, ואין ענין (ובנדו"ד — עשיית המצוה) מכסה על עצמו⁸.

ועד"ז בנוגע לעניני הרשות, שהרי אצל אדם מישראל גם העסק בעניני הרשות צריך להיות כדי לעבוד את הקב"ה — "בכל דרכיך דעהו"⁹.

(8) בדא"ח (סה"מ תרנ"ז ע' מח. ועוד) מובאת הדוגמא משו"ע או"ח סצ"א (ס"ד) לענין כיסוי הראש ע"י ידו.
 (9) משלי ג, ו. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.